

K ORGANIZACI STÁTNÍ POLICIE¹

VLADIMÍR SLÁDEČEK

Abstract: On the Organisation of the State Police

The article deals with the development of the legal regulation, more precisely with the statutory regulation, of the organization of the State Police (of the Czech Republic). The first part of the article gives an outline of the development of the legal regulation of State Police between 1947 and 1989. A more detailed account is then given to the development of the organization of the State Police after the serious political changes at the end of 1989. The second part of the paper is focused on the adoption of the Act No. 283/1991 Sb., on the Police of the Czech Republic, and its regulations regarding the organization of the State Police until its abolition in 2008. This section also recalls the debate on the new law on the State Police, which was prepared in 2000, but has not been submitted to Parliament. The new legislation, implemented by Act No. 273/2008 Sb., on the Police of the Czech Republic, is analyzed in terms of the organization of the Police in the third part of the paper. The conclusion contains an assessment of the current legislation, *inter alia*, in terms of access to information on the organization of the Police.

Keywords: State Police; development of the legal regulation; organization of the State Police; the Act No. 283/1991 Sb., on the Police of the Czech Republic; the Act No. 273/2008 Sb., on the Police of the Czech Republic

Klíčová slova: Státní policie; vývoj zákonné úpravy; organizace státní policie; zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky; zákon 273/2008 Sb., o Policii České republiky

DOI: 10.14712/23366478.2023.53

ÚVOD

Po poměrně přehledné (a rozsáhlé) organizaci státní policie² a ostatních bezpečnostních složek v období 1. republiky, se situace po skončení 2. světové války významně změnila. Již tzv. Košický vládní program (ze dne 5. dubna 1945) počítal

¹ Tento článek je výstupem z projektu Cooperatio – vědní oblast Law, který je řešen na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

² K tomu podrob. srov. např. SLÁDEČEK, V. Státní policie. In: SLÁDEČEK, V. – POUPEŘOVÁ, O. – MADLEŇÁKOVÁ, L. a kol. *Správní právo: zvláštní část (vybrané kapitoly)*. Praha: Leges, 2022, s. 445 a násl. a literaturu tam uvedenou. Pro základní informaci: v r. 1938 působilo na území ČR celkem 130 policejních úřadů různé úrovně (policejní ředitelství, policejní komisařství a policejní expozitura).

s centralizací bezpečnostních složek a vskutku k ní v obnoveném Československu došlo: bylo zrušeno četnictvo a protektorátní obecní výkonná policie, která během války nuceně nahradila místní (obecní) policii³ a vznikl jednotný bezpečnostní aparát, nazvaný *Sbor národní bezpečnosti*. Právnicky zajímavou se může zdát skutečnost, že tento sbor se fakticky vytvářel již od června 1945, a to na základě rozhodnutí vlády, a především výnosu ministerstva vnitra *O organizaci Sboru národní bezpečnosti* ze dne 30. června 1945, resp. byl na základě tohoto aktu „celý proces ukončen“.⁴

V následujícím (předlistopadovém) období se informace o organizaci policejního bezpečnostního aparátu objevují spíše jen velmi neúplné, resp. kusé. Nanejvýše se obecně vědělo, že existuje Veřejná bezpečnost a Státní bezpečnost či (Federální) kriminální ústředna.

Za lidovědemokratického a socialistického státu tak byla organizace policie (jiná než státní policie neexistovala)⁵ utajená a utajovaná, čemuž se vcelku nelze – vzhledem k charakteru režimu – co divit. Po událostech konce roku 1989 se informovanost o organizaci státní policie postupně zlepšovala, pozitivním impulzem pak zřejmě bylo přijetí zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

V první části stručně nastíníme historický vývoj právní, přesněji jen zákonné úpravy organizace státní policie v letech 1947 až 1989.⁶ Nevěnujeme pozornost autonomním ozbrojeným sborům, určeným ke zvláštním účelům zvláštními zákony.⁷ Ve druhé části sledujeme polistopadový vývoj organizace policie do konce roku 2008 a v části třetí se pokusíme zevrubněji přiblížit současnou soustavu orgánů policie. Vědomě se spíše okrajově zabýváme organizačními složkami policie, které vykonávají kriminální službu (zpravidla působí jako orgány činné v trestním řízení), neboť nás zajímá organizace policie z pohledu práva správního. Nerozebíráme ani Generální inspekci bezpečnostních sborů, celníky apod. sbory.⁸

³ Podrob. srov. SLÁDEČEK, V. *Obecní policie*. In: SLÁDEČEK, V. – POUPEŘOVÁ, O. – MADLEŇÁKOVÁ, L. a kol. *Správní právo: zvláštní část (vybrané kapitoly)*. Praha: Leges, 2022, s. 471.

⁴ MATES, P. – SCHELLE, K. Košický vládní program a budování nové správy. *Správní právo*. 1985, roč. XVIII, č. 1, s. 45. Autoři odkazují na publikaci: KROUPA, V. *Sbor národní bezpečnosti 1945–1948*. Praha: Naše vojsko, 1977. Srov. též ŠKODA, J. – VAVERA, F. – ŠMERDA, R. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 22 a násl.

⁵ Ponecháváme stranou tzv. Lidové milice („pěst dělnické třídy“), což byl právně problematický (nepodložený) ozbrojený sbor vzniklý v roce 1948. Srov. např. BARTA, M. *K činnosti Lidových milic v únoru 1948. Paměť a dějiny*. 2017, roč. 11, č. 4, s. 55–61.

⁶ Velmi podrobně k organizaci státní policie, resp. orgánům státní bezpečnosti (které plnily i úkoly zpravodajských služeb) srov. FROLÍK, J. *Nástin organizace vývoje státobezpečnostních složek Sboru národní bezpečnosti v letech 1948–1989. Sborník archivních prací*. 1991, roč. 41, č. 2, s. 447–510. Ke stejnému tématu srov. též SOUKUP, L. *Počátky organizace státní bezpečnosti (SNB) v ČR (1946–1950)*. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L. (eds.). *Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989: sborník příspěvků*. Praha: Karolinum, 2004, s. 399 a násl.; POLNAR, S. *Státní bezpečnost a kultura v letech 1948 až 1989: právně historický pohled. Právněhistorické studie*. 2015, roč. 44, č. 2, s. 62 a násl. Srov. též KAPLAN, K. *Nebezpečná bezpečnost*. Brno: Doplněk, 1999.

⁷ Jde zejména o Sbor ozbrojené ochrany železnic (později transformovaný na železniční policii) a Sbor ozbrojené ochrany letišť, které původně zřizovalo Federální ministerstvo dopravy. Platí to i o Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie, které krátce působily v polistopadovém období (zákon č. 333/1991 Sb.).

⁸ K těmto složkám podrob. srov. MATES, P. – ŠKODA, J. – VAVERA, F. – SLABÝ, A. *Veřejné sbory v České republice*. Praha: Leges, 2023.

ORGANIZACE POLICIE V LETECH 1947 AŽ 1989

Prvním zákonem přijatým v roce 1947, tedy ještě před „vítězným“ únorem 1948, a tak patrně ještě s přispěním nekomunistických stran, byl *zákon č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti* (dále jen „zákon č. 149/1947 Sb.“). V důvodové zprávě k návrhu (dále jen „DZ“) se navazuje na Košický vládní program, jehož součástí byl i dokument *Hlavní zásady výstavby nového bezpečnostního aparátu – budování nové Národní bezpečnostní služby*, a na zákonné úrovni stvrzuje reforma policejních složek,⁹ která ovšem formálně – jak naznačeno výše – již v podstatě proběhla. Sbor národní bezpečnosti (dále též „Sbor“ nebo „SNB“) charakterizoval zákon č. 149/1947 Sb. jako výkonný orgán správních úřadů národní bezpečnosti, jehož úkolem je chránit na celém území Československé republiky v rámci právních předpisů a podle příkazů správních úřadů národní bezpečnosti veřejné zájmy, jež „náleží do tohoto oboru“. K jeho úkolům mělo zejména patřit: služba bezpečnostní a pořádková; střežení státních hranic; boj proti zločinnosti; výkonná služba k zajištění Československé republiky před útoky na její svrchovanost, samostatnost, celistvost a demokraticko-republikánskou státní formu, bezpečnost a obranu, dále k zajištění osobní bezpečnosti ústavních činitelů; šetření o trestných činech soudních (§ 5 odst. 1). Za správní úřady národní bezpečnosti se považovaly okresní národní výbory (okresní správní komise, okresní komisaři), místní (ústřední) národní výbory, vykonávající pravomoc okresních národních výborů, zemské národní výbory, pověřenectvo vnitra a ministerstvo vnitra (§ 2 odst. 1).

Z organizačního hlediska se vycházelo z toho, že Sbor je jednotný a podléhá ve všech svých složkách jednotnému velení (§ 8 odst. 1). V čele Sboru stojí hlavní velitel, jemuž přísluší „pečovati“ o udržení vojenského pořádku a kázně a dále o výcvik a vyučování členů Sboru. Hlavní velitel Sboru má svého zástupce. Hlavního velitele i jeho zástupce jmenuje a odvolává prezident republiky na návrh vlády. Je-li hlavním velitelem Čech, budiž jeho zástupcem Slovák, a naopak (§ 8 odst. 2). V obvodu působnosti zemských národních výborů, na Slovensku pověřenectva vnitra, stojí v čele zemští velitelé. Zemského velitele jmenuje a odvolává vláda na návrh ministra vnitra po slyšení příslušného zemského národního výboru, na Slovensku po vyjádření pověření vnitra (§ 8 odst. 3).

Spíše z hlediska náplně činnosti než organizace se sbor skládal: a) z pořádkové složky, která je školená a cvičena především pro vykonávání bezpečnostní a pořádkové služby; b) z kriminální složky, která je školená a cvičena především pro stíhání trestných činů, které nejsou namířeny proti státu; c) ze státněbezpečnostní složky, která je školená

⁹ „*Dosavadní roztržitost výkonných bezpečnostních orgánů se zásadně odstraňuje. Místo četnictva, uniformované a neuniformované státní policie a obecní výkonné policie nastupuje jednotně organizovaný státní sbor národní bezpečnosti, jehož základem se stali přijatí účastníci národního boje za osvobození a s nímž splynuly po provedené čistě i vpředu jmenované dosavadní sbory. V celku se pro tento Sbor recipují předpisy o četnictvu [...] Převedení likvidovaných sborů (četnictva, státní policie, obecní výkonné policie) nastává ze zákona. Pokud jde o příslušníky neuniformované státní policie, dopadá formulace osnovy nejen na gážisty (členy policejního sboru), nýbrž i na právní a aktuárácké úředníky z tohoto oboru služby. Ex lege se přejímají hromadně obecní sbory, vytvořené v českých zemích podle vl. nař. č. 250/1942 Sb. a č. 34/1943 Sb., o obecní výkonné policii. Ty již byly také podrobeny velitelstvím Sboru [...] Ustanovení o jednotnosti Sboru je formulováno podle budovatelského programu vlády.“ (Vládní návrh zákona. Ústavodárné shromáždění republiky Československé, 1947, tisk 377).*

a cvičena především pro stíhání trestných činů, namířených proti státu (§ 8 odst. 4). Ke sboru se dále „přičleňuje“ bezpečnostní letectvo (§ 9).

Podrobnosti organizace Sboru stanoví ministr vnitra, a pokud jde o Slovensko, po vyjádření pověření vnitra, přihlížejí k organizaci správních úřadů národní bezpečnosti a k rozdělení Sboru na jednotlivé složky. Dále vymezí blíže služební určení jednotlivých složek Sboru podle jejich úkolů a stanoví podmínky pro přearařování členů Sboru z jedné složky do druhé a podle potřeby zřídí uvnitř složek útvary k plnění zvláštních úkolů. Nicméně ministr vnitra nejedná zcela samostatně, neboť pro stanovení zásad organizace Sboru si „opatří souhlas vlády“ (§ 10).

Zákon č. 149/1947 Sb. dále specifikuje úkoly a zčásti i organizaci výše uvedených jednotlivých „složek“, mluví však již o „službách“. *Kriminální službu* (vyšetřování trestných činů) vykonává kriminální ústředna, jež je zřízena při Ministerstvu vnitra jako jeho (výkonná) složka a která obstarává pro celé území Československé republiky některé úkoly, např. má řídit „identifikační a kriminálnětechnickou službu“. Pro obvody působnosti zemských národních výborů, na Slovensku pověřenectva vnitra, mají být zřízeny v rámci zemských velitelství zemské kriminální úřadovny. Další organizace kriminální složky má být provedena v rámci Sboru (§ 32).

Služba státní bezpečnosti má za úkol zajištění Československé republiky před útoky na její svrchovanost, samostatnost, celistvost a demokraticko-republikánskou státní formu, bezpečnost a obranu, dále zajištění osobní bezpečnosti ústavních činitelů a obrany proti hospodářskému vyzvědačství. Tuto službu vykonává ústředna státní bezpečnosti, jež je zřízena při Ministerstvu vnitra jako jeho (výkonná) složka. Pokud jde o další organizaci, pro obvody působnosti zemských národních výborů, na Slovensku pověřenectva vnitra, mají být zřízeny v rámci zemských velitelství zemské úřadovny státní bezpečnosti. Další organizace složky státněbezpečnostní má být provedena v rámci organizace Sboru.

Dále platí, že pro výkonnou službu při provádění důležitějších státněbezpečnostních úkolů používají správní úřady národní bezpečnosti především státněbezpečnostní složky Sboru, v případě potřeby však i jiné složky (§ 33).

Jaksi mimochodem a bez návaznosti na výše uvedený výčet zákon zmiňuje *službu zpravodajskou*, ke které toliko uvádí, že organizaci a výkon této služby upraví vláda usnesením (§ 34). Za zmínku stojí i přechodná a závěrečná ustanovení, upravená v § 35,¹⁰ ale také zrušovací ustanovení obsažené v § 37, kde je toliko demonstrativní výčet předpisů, „které odporují tomuto zákonu“ nebo se zrušuje jejich „použitelnost“. Pokud jde o zákony, výslovně je zrušen toliko zákon č. 299/1928 Sb., o četnictvu.

¹⁰ „(1) Státní policejní úřady se zrušují. Jejich působnost přechází podle všeobecných předpisů na správní úřady národní bezpečnosti první stolice a na místní národní výbory. (2) Aby byl zajištěn přechod do nových právních poměrů, může ministr vnitra naříditi na přechodnou dobu, aby určitý správní úřad národní bezpečnosti první stolice vykonával zcela nebo zčásti též ony úkoly národní bezpečnosti, jež by jinak podle všeobecných předpisů (odstavec 1) přešly na místní národní výbory. (3) Zrušují se úřady a orgány služby pořádkové, kriminální a státněbezpečnostní, zřízené do účinnosti tohoto zákona, pokud neodpovídají jeho ustanovením. Dosavadní organizace služby zpravodajské zůstává v platnosti do usnesení vlády podle § 34, nejpозději do konce roku 1947.“ Za povšimnutí stojí i § 5 odst. 4: „(4) Předpisy Sboru podle tohoto zákona se přiměřeně použije tam, kde se v platných předpisech mluví o orgánech, kterým dosud příslušely jeho úkoly (o četnictvu nebo policejních strážních sborech).“

Zákon č. 286/1948 Sb., o národní bezpečnosti, byl schválen již po změně režimu, což se zčásti promítlo i do jeho obsahu. Základním cílem bezpečnostních složek má být chránit lidově demokratické zřízení, střežit státní hranice, zajistit bezpečnost osob a majetku a udržovat veřejný pořádek, což „náleží“ ministerstvu vnitra a národním výborům (§ 1 odst. 1). Při plnění úkolů národní bezpečnosti je výkonným orgánem ministerstva vnitra a krajských a okresních (ústředních) národních výborů Sbor národní bezpečnosti (§ 1 odst. 2). Jde o sbor jednotný a vojensky organizovaný (§ 2 odst. 1), podrobné organizační a služební předpisy pro Sbor vydá ministerstvo vnitra (§ 2 odst. 4). Zákon v § 15 zmiňuje i „jiné bezpečnostní orgány“, které jsou upraveny jinými právními předpisy, a zčásti omezuje aktivity místních národních výborů.¹¹ Derogační ustanovení (§ 17) mohlo pro svou obecnost způsobovat v praxi problémy: „zrušují se předpisy, které odporují tomuto zákonu, zejména zákon č. 149/1947 Sb.“.¹²

Zákon č. 70/1965 Sb., o Sboru národní bezpečnosti (dále jen „zákon č. 70/1965 Sb.“), byl vydán v polovině šedesátých let, tedy v době, kdy pozvolna docházelo k určitému uvolňování přísného politického režimu, ovšem na jeho obsahu to není vůbec znát, což potvrzuje i DZ.¹³ Sbor národní bezpečnosti je charakterizován jako ozbrojený a podle vojenských zásad organizovaný sbor, podřízený ministru vnitra (§ 4 odst. 1). Tvoří ho dvě „oborově“ samostatné složky: Státní bezpečnost a Veřejná bezpečnost (§ 5 odst. 1). Pokud jde o organizaci, zákon č. 70/1965 Sb. v původním znění uváděl jen málo: SNB je organizován podle krajů a okresů. V okresech je Veřejná bezpečnost organizována podle obvodů. Ministr vnitra může přizpůsobit organizaci potřebám bezpečnostní služby (§ 6).¹⁴ Teprve pozdější novely základy organizace zčásti „odhalují“, ale jen co se týče Veřejné bezpečnosti. Byla také zachována možnost ministra vnitra organizaci modifikovat.

Provedenými novelami tak byla dikce § 6 podstatně rozšířena, zveřejňuje se organizace Veřejné bezpečnosti v krajských městech. Městská správa Veřejné bezpeč-

¹¹ „(1) Působnost jiných úřadů a orgánů v oboru národní bezpečnosti, než které jsou uvedeny v § 1, odst. 1, stanovená dosavadními předpisy, zůstává nedotčena. Tyto jiné úřady a orgány mohou zřizovat výkonné bezpečnostní orgány jen podle zákonných předpisů. (2) Místní národní výbory nemohou napříště zřizovat a udržovat bezpečnostní Sbory pro své všeobecné úkoly národní bezpečnosti. Nedotčeno však zůstává jejich právo zřizovat a udržovat bezpečnostní orgány pro zvláštní úkoly, jako polní a lesní hlídače. Ministr vnitra stanoví nařízením, v jakém rozsahu a jakým způsobem má Sbor spolupůsobit při úkolech národní bezpečnosti, které spadají do působnosti místních národních výborů.“

¹² Za zmínku zřejmě stojí vládní nařízení č. 98/1949 Sb., o výkonu veřejné správy v oboru národní bezpečnosti na území hlavního města Prahy a Pražského kraje. DZ – stejně jako u předchozí úpravy – je poměrně stručná; především vysvětluje, která ustanovení byla převzata ze zákona č. 149/1947 Sb.

¹³ „Náš pracující lid pod vedením Komunistické strany Československa uskutečňuje všestranný rozvoj naší socialistické společnosti a vytváří podmínky pro její postupný přechod ke komunismu. Dosud však jsou na světě síly imperialismu, které se snaží úsilí našeho lidu mařit. Rovněž existující kriminalita, jakož i další negativní jevy, projevující se v narušování veřejného pořádku a v nedodržování pravidel socialistického soužití, mohou ztěžovat rozvoj naší socialistické společnosti.“ (Vládní návrh zákona. Národní shromáždění ČSSR, 1965, tisk 35).

¹⁴ K tomu DZ uvádí: „Organizace Sboru národní bezpečnosti musí vycházet z daných úkolů a být natolik pružná, aby jejich plnění nejlépe umožňovala. Zároveň musí odpovídat oprávněným požadavkům veřejnosti, aby výkon bezpečnostní služby, zejména při ochraně veřejného pořádku, byl co nejvíce přiblížen potřebám občanů [...] Podrobnosti o organizaci Sboru národní bezpečnosti upraví ministr vnitra. Přitom organizace se nemůže vždy kryt s územním členěním státu, např. v pohraničí, na důležitých železničních uzlech, na některých úsecích vnitrozemských vod apod. Pro tyto případy je ministr vnitra zmocněn přizpůsobit organizaci Sboru národní bezpečnosti potřebám bezpečnostní služby.“

nosti v Bratislavě, která vykonává působnost okresního oddělení Veřejné bezpečnosti; Krajská správa Sboru národní bezpečnosti v Bratislavě, která vykonává působnost též na území hlavního města Slovenska Bratislavy. Městská správa Veřejné bezpečnosti v Brně, která vykonává působnost okresního oddělení Veřejné bezpečnosti; Krajská správa Sboru národní bezpečnosti v Brně, která vykonává působnost též na území města Brna. Městská správa Veřejné bezpečnosti v Ostravě, která vykonává působnost okresního oddělení Veřejné bezpečnosti; Krajská správa Sboru národní bezpečnosti v Ostravě, která vykonává působnost též na území města Ostravy. Městská správa Veřejné bezpečnosti v Plzni, která vykonává působnost okresního oddělení Veřejné bezpečnosti; Krajská správa Sboru národní bezpečnosti v Plzni, která vykonává působnost též na území města Plzně. V okresech je Veřejná bezpečnost organizována podle obvodů. Nadále může ministr vnitra přizpůsobit organizaci potřebám bezpečnostní služby. Z uvedeného lze dovodit, že působily krajské správy Veřejné bezpečnosti a okresní (a obvodní) orgány Veřejné bezpečnosti (ředitelství), územně organizované podle zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.¹⁵ Z neznámého důvodu nebyla v zákoně č. 70/1965 Sb. upravena organizace státní policie v Praze.¹⁶

Za zmínku stojí na svou (mírně politicky uvolněnou) dobu relativně pokrokové představy, resp. zevrubné návrhy, jak by měl vypadat nový zákon o Sboru národní bezpečnosti.¹⁷

Poslední předlistopadový zákon č. 40/1974 Sb., o Sboru národní bezpečnosti (dále jen „zákon č. 40/1974 Sb.“), zejména reagoval na vzniklé federativní uspořádání státu, byl však také poznamenán probíhající normalizací, což se mj. projevilo ideologickými historickými reflexemi v DZ.¹⁸ Zákon nejprve vymezuje základní principy organizace SNB. Sbor národní bezpečnosti je definován jako podle vojenských zásad organizovaný sbor, který plní úkoly na celém území ČSSR (§ 8 odst. 1), přičemž základní zásady or-

¹⁵ Podle původního znění tohoto zákona šlo o tyto kraje: 1. Kraj Středočeský se sídlem v Praze; 2. Kraj Jihočeský se sídlem v Českých Budějovicích; 3. Kraj Západočeský se sídlem v Plzni; 4. Kraj Severočeský se sídlem v Ústí nad Labem; 5. Kraj Východočeský se sídlem v Hradci Králové; 6. Kraj Jihomoravský se sídlem v Brně; 7. Kraj Severomoravský se sídlem v Ostravě; 8. Kraj Západoslovenský se sídlem v Bratislavě; 9. Kraj Středoslovenský se sídlem v Banské Bystrici; 10. Kraj Východoslovenský se sídlem v Košicích.

¹⁶ Již dříve zmíněné vládní nařízení č. 98/1949 Sb. bylo zákonem č. 70/1965 Sb. zrušeno.

¹⁷ LUKÉŠ, Z. Některé teoretické úvahy ke koncepci zákona o Bezpečnosti. *Správní právo*. 1968, roč. I, č. 5, s. 256–271.

¹⁸ „V Československu již po roce 1945, v období třídních bojů o socialistický charakter státu, věnovala Komunistická strana Československa velkou pozornost rozbití starého buržoazního aparátu. Součástí Košického vládního programu bylo i vybudování nového lidového Sboru národní bezpečnosti. Tento záměr se střetával s ostrým odporem buržoazie, která viděla ve spojení Sboru národní bezpečnosti s dělnickou třídou a pracujícími velké nebezpečí pro své třídní panství. Sbor národní bezpečnosti se již v této době zúčastnil pod vedením KSČ všech rozhodujících střetnutí s reakcí. Proto se již příprava zákona o zřízení Sboru národní bezpečnosti v letech 1946–1947 stala prostředkem k nevybíravým útokům proti Komunistické straně Československa a jejím představitelům. Vývoj však nebylo možno zastavit. Přijetím zákona č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti, ze dne 11. července 1947 byly vytvořeny právní předpoklady pro budování bezpečnostního aparátu nového typu. I když právní zakotvení existence Sboru národní bezpečnosti znamenalo ve srovnání s předchozí úpravou z doby buržoazní republiky značný krok vpřed, přesto zákon č. 149/1947 Sb. ve svém obsahu obrážel poměr třídních sil, jenž se vytvořil v době jeho přijetí. Proto po vítězství pracujícího lidu nad reakcí v únoru 1948, kdy bylo jednoznačně rozhodnuto o politickém zaměření naší republiky, byl přijat zákon č. 286/1948 Sb., o národní bezpečnosti, který převzal vše pozitivní z předchozí úpravy a určil Sboru národní bezpečnosti postavení a úkoly v rodícím se politickém systému diktatury proletariátu.“ (Vládní návrh zákona. Federálního shromáždění ČSSR, 1974, tisk 60).

ganizační výstavby a celkové početní stavy Sboru národní bezpečnosti schvaluje vláda ČSSR (§ 8 odst. 2). Vedle uvedených „základních“ zásad organizační výstavby však existují ještě „doplňkové“ zásady organizace SNB, které stanoví ministr vnitra ČSSR (§ 8 odst. 3). S ohledem na federativní charakter státu existovaly útvary SNB organizované a řízené federálním ministrem vnitra a útvary SNB organizované a řízené republikovými ministry vnitra (§ 8 odst. 4).¹⁹ Opět se stanoví, že v rámci SNB je vytvořena složka Státní bezpečnosti a složka Veřejné bezpečnosti (§ 9 odst. 1). Rámcově se o organizaci SNB stanoví, že se člení na útvary, útvary Státní bezpečnosti a útvary Veřejné bezpečnosti jsou podřízeny náčelníkům a velitelům v těchto složkách (§ 9 odst. 2). Dále zákon č. 40/1974 Sb. uvádí, že Sbor je „v zásadě“ organizován podle krajů, okresů a obvodů (§ 9 odst. 3). Příslušný ministr vnitra, jak bylo již naznačeno, tak může organizaci modifikovat podle jiných hledisek.

Zákon č. 40/1974 Sb. se dále zabývá krajskými správami SNB (§ 11–13). Činnost útvarů Sboru národní bezpečnosti v krajích zabezpečují krajské správy Sboru národní bezpečnosti. V jejich čele jsou náčelníci, kteří na území krajů: a) koordinují činnost útvarů Sboru národní bezpečnosti a ve vymezeném rozsahu je přímo řídí; b) organizují součinnost útvarů Sboru národní bezpečnosti se státními a jinými orgány; c) odpovídají za materiálně technické a finanční zajištění činnosti všech útvarů Sboru národní bezpečnosti. Pokud jde o podrobnosti o úkolech a rozsahu pravomocí náčelníků krajských správ SNB, stanoví je ministr vnitra ČSSR v dohodě s ministry vnitra ČSR a SSR.²⁰ Ve Sboru národní bezpečnosti působí vyšetřovatelé, kteří konají vyšetřování podle ustanovení trestního řádu. Jmenují je „v oborech své působnosti“ ministři vnitra (federace i republik).

Zákon č. 40/1974 Sb. se také relativně podrobně věnuje tzv. *Pomocné stráží Veřejné bezpečnosti* (§ 54–58, dále jen „PSVB“), jejíž členové mohli být pověřeni plněním úkolů SNB při zajišťování ochrany veřejného pořádku, bezpečnosti a plynulosti silničního provozu a ochrany státních hranic. Členem PSVB se mohl stát dobrovolně se hlásící občan, který byl oddán socialistickému společenskému a státnímu zřízení, požíval všeobecné vážnosti a důvěry, dosáhl věku 21 let a byl doporučen příslušným národním výborem. Členové PSVB disponovali poměrně významnými oprávněními, např. na místě napomenout občana, který porušil veřejný pořádek, vyzvat občana, který porušil veřejný pořádek, aby prokázal svou totožnost nebo zastavit vozidlo, jehož řidič se dopustil závažného porušení předpisů o bezpečnosti a plynulosti silničního provozu

¹⁹ „Organizaci útvarů Sboru národní bezpečnosti řízených ministrem vnitra Československé socialistické republiky stanoví ministr vnitra ČSSR. Organizaci útvarů Sboru národní bezpečnosti řízených ministrem vnitra ČSR a ministrem vnitra SSR stanoví tiito ministři. Ovšem zároveň platí, že Ministr vnitra ČSSR je představeným všech příslušníků Sboru národní bezpečnosti; ministr vnitra ČSR a ministr vnitra SSR jsou představenými všech příslušníků Sboru národní bezpečnosti, kteří jsou zařazeni v útvarech jimi řízených.“ (194 odst. 1 zák. č. 10/1974 Sb.).

²⁰ DZ k tomu uvádí: „Náčelníci krajských správ jsou řízeni ministrem vnitra Československé socialistické republiky i příslušným ministrem vnitra republiky v rozsahu, který odpovídá pravomoci a působnosti těchto funkcionářů; proto odstavec 2 obsahuje zmocnění pro ministra vnitra Československé socialistické republiky, aby v dohodě s ministrem vnitra České socialistické republiky a s ministrem vnitra Slovenské socialistické republiky upravil v podrobnostech rozsah úkolů a pravomocí náčelníků krajských správ Sboru národní bezpečnosti. Vzájemná součinnost ministrů vnitra při ustanovování náčelníků krajských správ Sboru národní bezpečnosti do funkce je již zakotvena v zákoně č. 133/1970 Sb.“

a požadovat od něho předložení dokladů předepsaných pro řízení a provoz vozidla nebo dokonce zakázat jízdu řidiči, jehož schopnost k řízení je snížena vlivem alkoholu nebo „z jiného vážného důvodu“. Vykonávají-li členové PSVB službu s příslušníkem SNB, mohou použít obušku a slzotvorného prostředku, a to podle pokynů příslušníka SNB a za podmínek stanovených zákonem.²¹ DZ mj. vysvětluje, že jde o již osvědčenou formu účasti občanů na práci Veřejné bezpečnosti.²²

Zdá se tedy, že zákon č. 40/1974 Sb. ponechal základy organizace Sboru národní bezpečnosti bez zásadnějších změn, nadále existovaly krajské správy SNB a okresní (a obvodní) orgány.

Souhrnně lze uvést, že ke všem výše popsaným zákonům o Sboru národní bezpečnosti byly vydány jak prováděcí, tak další, interní předpisy (vydávané ministrem nebo ministerstvem vnitra). Zmíníme alespoň některé z těch, které jsou navázány na poslední předlistopadový zákon č. 40/1974 Sb. Například vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 42/1994 Sb., o prokazování příslušnosti ke Sboru národní bezpečnosti a vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 43/1974 Sb., o Pomocné stráží Veřejné bezpečnosti, nařízení ministra vnitra ČSSR č. 15/1974, kterým se upravuje způsob a rozsah zákroků nebo nezbytných opatření příslušníků Sboru národní bezpečnosti mimo službu a omezení rozsahu oprávnění a povinností příslušníků Sboru národní bezpečnosti a nařízení ministra vnitra ČSSR č. 16/1974, o prostředcích, které příslušníci Sboru národní bezpečnosti používají při služebních zákrocích.^{23, 24}

POLISTOPADOVÝ VÝVOJ ORGANIZACE STÁTNÍ POLICIE (DO KONCE R. 2008)

Po listopadu 1989 Sbor národní bezpečnosti až do přijetí nové zákonné úpravy organizačně nedoznal žádných „právně“ viditelných změn, ale situace se „práv-

²¹ Srov. též JONÁK, J. Pomocná stráž Veřejné bezpečnosti. *Kriminalistický sborník*. 2020, roč. 64, č. 4. Z dobové literatury srov. VYVIAL, M. Působnost Pomocné stráže Veřejné bezpečnosti. *Správní právo*. 1986, roč. XIX, č. 8, s. 485–489.

²² „Činnost Veřejné bezpečnosti si nelze představit bez systematické spolupráce s občany. Z potřeby stálého aktivu občanů vznikla Pomocná stráž Veřejné bezpečnosti, která vyrostla v sílu podílející se významně na ochraně veřejného pořádku, bezpečnosti a plynulosti silničního provozu a na ochraně hranic. Pod vedením útvarů Veřejné bezpečnosti dosáhli členové Pomocné stráže Veřejné bezpečnosti řady úspěchů a přesvědčili o oprávněnosti existence Pomocné stráže Veřejné bezpečnosti jako organizovaného aktivu. Rozsah oprávnění členů a také rizika, která jejich dobrovolná služba přináší, vyžadují zakotvení právního postavení Pomocné stráže Veřejné bezpečnosti v zákoně o Sboru národní bezpečnosti [...] Oprávnění jsou převzata z dosud platné vyhlášky č. 76/1971 Sb. po upřesnění a nezbytné úpravě. Soubor oprávnění je volen tak, aby vybavil členy Pomocné stráže Veřejné bezpečnosti vším potřebným k účinnému působení ve vymezených oblastech činnosti, zvláště pro situace, kdy by mohli plnit úkoly samostatně bez přítomnosti příslušníka Veřejné bezpečnosti.“

²³ Tyto předpisy, zákon č. 40/1974 Sb. a projevy některých funkcionářů SNB nalezneme v poučné příručce určené (jen pro vnitřní potřebu) *Na pomoc politicko-výchovné práci ve Sboru národní bezpečnosti*, vydané Federálním ministerstvem vnitra v r. 1974.

²⁴ Dobové, většinou pochvalné hodnocení zákona č. 40/1974 Sb. srov. FILKO, J. Niektoré nové otázky v zákone o Zbore Národnej bezpečnosti. *Správní právo*. 1975, roč. VIII, č. 1, s. 55–64. Podobně srov. SLAVÍK, B. K místu a úloze SNB v politickém systému socialistické společnosti. *Správní právo*. 1975, roč. VIII, č. 8, s. 474–478.

*ně i fakticky přizpůsobovala potřebám obnovovaného právního státu“.*²⁵ Nicméně některé přijaté zákony se příslušníků SNB dotkly, např. *zákon č. 74/1990 Sb.*, kterým se stanoví nové znění vojenské přísahy a služební přísahy příslušníků SNB a SNV, upravuje se název československé armády a upravuje se řádná dovolená vojáků v základní vojenské službě a jímž se mění *zákon č. 40/1979 Sb.*, a *zákon č. 169/1990 Sb.*, o občanských komisích působících v resortech Ministerstva vnitra a o změně zákona č. 100/1970 Sb.²⁶ Z pohledu tehdy existující federace za zmínku ještě stojí *zákon č. 333/1991 Sb.*, o Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie, a *zákon č. 230/1992 Sb.*, o Federální železniční policii.²⁷

První polistopadovou komplexní úpravu policie (pro Českou republiku)²⁸ stanovil *zákon ČNR č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky* (dále jen „zákon č. 283/1991 Sb.“), přičemž organizaci (a řízení) policie je věnováno především ustanovení § 3.

V původním znění zákona č. 283/1991 Sb. byla organizace (a řízení) policie opět charakterizována poměrně stručně. Policie je podřízena Ministerstvu vnitra (odst. 1). V policii působí služba kriminální policie, služba pořádkové policie, služba dopravní policie, služba ochrany ústavních činitelů, služba ochrany ekonomických zájmů a správní služba (odst. 2). Policie se organizačně člení na útvary s územní působností; policejní útvary zřizuje ministerstvo vnitra (odst. 3). Činnost policie, mimo útvary vyšetřování, řídí policejní ředitelství (odst. 4). V čele policejního ředitelství stojí policejní ředitel, kterého jmenuje vláda České republiky na návrh ministra vnitra a jenž odpovídá za činnost policie ministru vnitra (odst. 5–7). DZ vysvětluje novou organizaci státní policie v čele s hlavním velitelem sboru.²⁹

Již první novelou, provedenou po vzniku samostatné České republiky zákonem *ČNR č. 26/1993 Sb.*, kterým se mění a doplňují některé zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících, bylo zakotveno nové znění § 3.³⁰ Kromě nezměněného odst. 1 došlo k modifikaci všech dalších ustanovení. V policii pak nově

²⁵ MIKULE, V. Policie jako činnost a jako instituce. In: ZOUBEK, V. (ed.). *Sborník z druhého mezinárodního vědeckého semináře k vědeckovýzkumnému úkolu č. 214 „Bezpečnostní politika České republiky“*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1998, s. 53.

²⁶ Podrob. srov. tamtéž.

²⁷ Oba zákony byly zrušeny zákonem č. 26/1993 Sb., první novelou zákona č. 283/1991 Sb. Některé podrobnosti ke vzniku novodobé policie srov. též ŠTEINBACH, M. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2021, s. 21 a násl.

²⁸ Ve Slovenské republice byla paralelně přijata následující úprava: zákonné opatření SNR č. 57/1991 Sb., o zriadení Policajného zboru Slovenskej republiky, a zákon SNR č. 204/1991 Sb., o Policajnom zbere Slovenskej republiky.

²⁹ „Zákon řeší novým způsobem organizaci a řízení policejního sboru. Policejní sbor je podřízen ministerstvu vnitra ČR, které je ústředním orgánem státní správy České republiky pro oblast vnitřního pořádku a bezpečnosti. Se zřetelem na potřebu respektovat specifika jednotlivých služeb: kriminální služby, pořádkové služby, dopravní služby a služby ochrany ústavních činitelů, se navrhuje vytvoření služeb policejního sboru. Zřídit další služby (podle potřeby policejní praxe) může ministerstvo vnitra v zájmu právních jistot občanů pouze obecně závazným právním předpisem. Tyto služby budou působit v útvarech s územní působností; územní působnost se bude zpravidla shodovat s územním členěním republiky [...] V zákoně se přímo zřizuje hlavní velitelství policejního sboru a funkce hlavního velitele policejního sboru, který bude operativně řídit jemu podřízené útvary a služby při výkonu bezpečnostní služby. Ze své funkce je odpovědný ministru vnitra. Tato koncepce plně respektuje odpovědnost ministra vnitra a vlády ČR za stav bezpečnosti a ochrany veřejného pořádku na území republiky.“ (Vládní návrh zákona. Česká národní rada, 1991, tisk 253, původně byl zákon nazván *o Policejním sboru České republiky*).

³⁰ K změnám v policii v souvislosti s rozpadem federace srov. též ŠTEINBACH, c. d., zejm. s. 31 a násl.

působí služba pořádkové policie, služba kriminální policie, služba dopravní policie, ochranná služba, služba ochrany ekonomických zájmů, služba cizinecké a pohraniční policie a letecká služba (odst. 2). Změnil se název nejvyšší policejní organizační složky: *Policejní ředitelství* bylo nahrazeno *Policejním prezidiem České republiky* (a policejní ředitel policejním prezidentem). Vedle této organizační složky se policie člení na další útvary s územní působností, které zřizuje ministerstvo; útvarem s územní působností na území České republiky je též zásahová jednotka rychlého nasazení (odst. 3). Činnost policie při plnění úkolů podle tohoto zákona řídí Policejní prezidium České republiky, pokud tento zákon nestanoví jinak (odst. 4). V čele Policejního prezidia České republiky stojí prezident; policejní prezident je představeným všech policistů, s výjimkou policistů povolovaných k plnění úkolů v ministerstvu nebo v útvarech vyšetřování (odst. 5). Policejního prezidenta jmenuje a odvolává ministr vnitra se souhlasem Vlády České republiky. Policejní prezident odpovídá za činnost policie ministrovi vnitra (odst. 6). V čele služeb a v čele útvaru ochranné služby, který zajišťuje ochranu prezidenta České republiky a ochranu objektů, v nichž pobývá prezident České republiky, stojí ředitel (odst. 7). Ředitele služeb jmenuje a odvolává policejní prezident; ředitele útvaru ochranné služby jmenuje a odvolává ministr vnitra se souhlasem prezidenta České republiky (odst. 8). Touto novelou byla také vložena ustanovení § 42a, 42b a 42c, která zakotvila tzv. zásahové jednotky služby pořádkové policie, které zřizuje Ministerstvo vnitra jako organizační součásti útvarů s územní působností, a upraveno rozhodování o vyslání a nasazení zásahové jednotky služby pořádkové policie a jednotky rychlého nasazení.

Organizace policie se dále dotkla novela provedená *zákonem č. 326/1993 Sb.*, kterým se mění a doplňují zákon České národní rady č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a kterým se stanoví podmínky skončení služebního poměru policistů Federální železniční policie. Kromě drobných technických úprav § 3 přinesla nové znění druhého a třetího odstavce: Policii tak tvoří Policejní prezidium České republiky, útvary s působností na celém území České republiky a útvary s územně vymezenou působností. Útvary policie zřizuje ministr vnitra na návrh policejního prezidenta (odst. 2). V policii působí služba pořádkové policie, služba kriminální policie, služba dopravní policie, ochranná služba, služba policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti, služba cizinecké a pohraniční policie, služba rychlého nasazení, služba železniční policie a letecká služba (odst. 3). Ustanovení § 3 bylo dále doplněno novým odst. 9, podle kterého bližší úpravu organizace policie, zejména řízení útvarů a služeb policie, součinnost mezi nimi a způsob jejich hospodářského zabezpečení stanoví na návrh policejního prezidenta ministr vnitra.

Nové ustanovení lze možná chápat jako (zdánlivý) návrat do předlistopadové doby, ale je třeba připustit, že všechny detaily organizace policie, tj. řízení, vztahů, koordinace a kontroly není možné ani vhodné upravit právními předpisy. Ostatně interní úprava policie – stejně jako v jiných oborech státní správy – existovala a existuje bez ohledu na obdobná „zmocňující“ ustanovení. Interní regulace má však své hranice.³¹

³¹ K tomu srov. nález sp. zn. Pl. ÚS 24/17, který se týkal interního předpisu, který upravoval problematiku výjimek ze zákazu jiné výdělečné činnosti příslušníků bezpečnostních sborů.

Za zmínku pak nepochybně stojí, že touto novelou byl do § 2 doplněn odstavec 4, který stanovil, že „úkol odhalovat trestné činy páchané policisty a zjišťovat jejich pachatele plní útvary Ministerstva vnitra pro inspekční činnost [...] přímo řízený ministrem vnitra. Do té doby policisté stejně jako vojáci podléhali jurisdikci speciálních vojenských orgánů činných v trestním řízení.“³² Posléze byla novelami doplněna některá dílčí oprávnění tohoto útvaru.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, se sice přímo nedotkl znění zákona č. 283/1991 Sb., ale podrobně stanovil pravomoc a působnost ředitelství služby cizinecké policie a odborů cizinecké policie (§ 163 a 164).

Přímou novelou zákona č. 283/1991 Sb., která pozměnila i organizaci policie, přinesl dále zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Upravil znění § 3 odst. 3, když změnil výčet tzv. služeb, které působí v policii: služba pořádkové policie, služba kriminální policie a vyšetřování, služba dopravní policie, služba správních činností, ochranná služba, služba cizinecké a pohraniční policie, služba rychlého nasazení, služba železniční policie a letecká služba. Dále upravil znění § 3 odst. 5, podle kterého v čele Policejního prezidia stojí policejní prezident, který je představeným všech policistů, s výjimkou policistů povoláných ministrem vnitra k plnění úkolů ministerstva nebo Úřadu pro zahraniční styky a informace. Dále vložil nový § 3a, který sice souvisí s organizací policie, ale výhradně se týká trestního řízení.³³

Další novela, tj. zákon 362/2003 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, přinesla jen kosmetické změny. V ustanovení § 3 odst. 5 se zrušila slova „nebo Úřadu pro zahraniční styky a informace“ a dále byla vypuštěna věta první.³⁴ V ustanovení § 3 byl také zrušen odstavec 8.³⁵

Poslední úpravu zákona č. 283/1991 Sb. představoval zákon č. 379/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších před-

³² K tomu srov. čl. 109 a 100 Ústavy. Podrob. srov. SLÁDEČEK, V. in: SLÁDEČEK, V. – MIKULE, V. – SUCHÁNEK, R. – SYLLOVÁ, J. *Ústava České republiky: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1252 a násl.

³³ § 3a: „(1) Vyšetřování koná služba kriminální policie a vyšetřování v útvarech s územně vymezenou působností; ministr může pověřit vyšetřováním i jiné útvary policie a stanovit jejich působnost. (2) Součástí služby kriminální policie a vyšetřování je též Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, který je útvarem s působností na celém území České republiky. (3) Při provádění úkonů trestního řízení je policista vázán pokyny státního zástupce. Pokyny v trestním řízení dává státní zástupce podle povahy věci příslušnému útvaru nebo přímo policistovi. V ostatních věcech týkajících se výkonu služby v policii je policista vázán pokyny nadřízených.“

³⁴ „Policejního prezidenta jmenuje a odvolává ministr se souhlasem vlády České republiky“, neboť jmenování „vedoucích“ všech bezpečnostních sborů upravuje zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (§ 2 odst. 2).

³⁵ „Blíže úpravu organizace policie, zejména řízení útvarů a služeb policie, součinnost mezi nimi a způsob jejich hospodářského zabezpečení stanoví na návrh policejního prezidenta ministr.“ Zřejmě se ale mělo za to, že postačuje ust. § 3 odst. 2 (ve znění po novele č. 326/1993 Sb.), podle kterého Policii tvoří Policejní prezidium České republiky, útvary s působností na celém území České republiky a útvary s územně vymezenou působností; útvary policie zřizuje ministr vnitra na návrh policejního prezidenta.

pisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Šlo o drobnou úpravu – v ustanovení § 3 odst. 3 byla vypuštěna slova „a pohraniční“.

Můžeme shrnout, že za platnosti zákona č. 283/1991 Sb. vedle Policejního prezidia (a policejního prezidenta) působily jednak útvary s celostátní působností a dále útvary s územně vymezenou působností. Všechny tyto útvary zřizoval ministr vnitra na návrh policejního prezidenta.³⁶

Struktura a počty policejních útvarů s celostátní působností se v průběhu času měnily.³⁷ Například Kriminalistický ústav má určité kořeny v období 1. republiky, nicméně jisté zárodky kriminalisticko-technické činnosti nalezneme již v Rakousku-Uhersku. Poměrně dlouhou tradici má i útvar rychlého nasazení, zřízený v rámci Sboru národní bezpečnosti již v r. 1981.

Útvary s územně vymezenou působností v zásadě tvořily dvoustupňovou soustavu. Rozsah územní působnosti odpovídal územně správnímu členění podle (novelizovaného) zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu. A tak v každém ze sedmi krajů České republiky³⁸ působila tzv. správa kraje (Policie České republiky), samostatná správa existovala v Praze.³⁹ Nižší úroveň vytvářela soustava 74 okresních ředitelství a jim na roveň postavených útvarů.⁴⁰ V rámci útvarů na úrovni okresu mohly být zřizovány útvary další, např. místní oddělení, ale (podle potřeb) i útvary jinak specifikované, např. poříční oddělení, dálniční oddělení, železniční oddělení, útvary jízdní policie nebo speciální oddělení METRO v Praze.⁴¹ Na úrovni kraje a okresu pak zpravidla v rámci těchto útvarů s vymezenou územní působností měly autonomní postavení útvary vyšetřování (kriminální policie).⁴²

Zákon č. 283/1991 Sb. nicméně postupně přestával vyhovovat měnícím se podmínkám, a proto se uvažovalo o nové úpravě. Návrh nového zákona o policii byl původně připraven již v roce 2000, avšak vzhledem k tomu, že Poslaneckou sněmovnou byla zamítnuta novela trestního řádu (26. 5. 2000), bylo rozhodnuto, že návrh zákona o policii bude předložen až po schválení této novely.⁴³

³⁶ K tomu event. srov. též RAJMAN, M. in: MATES, P. – ČECHMÁNEK, M. – HROMÁDKA, M. – KRÁMÁŘ, K. – RAJMAN, J. *Policejní právo: právní předpisy s komentářem*. Praha: Linde, 2004, s. 30 a násl.

³⁷ Např. podle nařízení Ministerstva vnitra č. 75/1999 Sb. ze dne 16. 7. 1999 existovaly tyto útvary (Policie České republiky): útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie, ochranná služba, služba policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti, útvar rychlého nasazení, letecká služba, útvar operativní dokumentace služby kriminální policie, zvláštní technický útvar služby kriminální policie, kriminalistický ústav Praha, národní ústředna Interpolu Praha, V. odbor služby kriminální policie. Přehled vývoje celorepublikových útvarů srov. ŠTEINBACH, c. d., s. 203 a násl.

³⁸ Nezaměňovat s „krají“, přesněji s vyššími územními samosprávnými celky podle ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků.

³⁹ 1. Policie ČR, Správa Středočeského kraje (Praha), 2. Policie ČR, Správa Jihočeského kraje (České Budějovice), 3. Policie ČR, Správa Západočeského kraje (Plzeň), 4. Policie ČR, Správa Severočeského kraje (Ústí nad Labem), 5. Policie ČR, Správa Východočeského kraje (Hradec Králové), 6. Policie ČR, Správa Jihomoravského kraje (Brno), 7. Policie ČR, Správa Severomoravského kraje (Ostrava) a 8. Policie ČR, Správa hl. města Prahy (Praha).

⁴⁰ Městská ředitelství v Brně, Ostravě a Plzni a čtyři obvodní ředitelství v Praze.

⁴¹ V roce 1992 byla většina těchto útvarů začleněna do jiných (výše postavených) útvarů policie.

⁴² K poněkud spornému „organizačnímu“ charakteru tzv. služeb policie srov. níže.

⁴³ Alespoň to uvádí DZ k návrhu zákona č. 60/2001 Sb. (Poslanecká sněmovna, 2000, tisk 738, s. 1).

K připravovanému návrhu nového zákona o policii⁴⁴ se dne 3. března 2000 konalo Kolokvium k otázkám policejního práva, uspořádané Právnickou fakultou UK a Ministerstvem vnitra. Kromě zejména členů katedry správního práva a správní vědy (v čele s jejím vedoucím D. Hendrychem), ale také učitelů z Policejní akademie, se kolokvia také mj. zúčastnili náměstci ministra vnitra J. Kopřiva a P. Zářecký a policejní prezident generálmajor Jiří Kolář.⁴⁵

Co se týče otázek organizace policie, kromě poznámek či připomínek k inspekci ministra vnitra,⁴⁶ se spíše okrajově vyjádřili čtyři účastníci. Náměstek ministra vnitra J. Kopřiva konstatoval, že přímo v zákoně bude popsána základní organizační struktura policie, „zvláště těch částí policie, které plní funkci správních úřadů, a které budou nově v souladu s článkem 79 Ústavy přímo tímto zákonem zřízeny“.⁴⁷ M. Mazel (Ministerstvo vnitra) uvedl, že se v zákoně již nadále nemá hovořit o jednotlivých policejních službách, „když policejní služba bylo dosud něco, co tak trochu existovalo a neexistovalo“.⁴⁸ O. Osmančík (Institut pro kriminologii a sociální prevenci) se k organizaci vyjádřil kriticky: „je příliš centralistická, o čemž svědčí i to, že nejnižším organizačním článkem má být okresní ředitelství a nepamatuje se již na zřízení článků nižších, např. komisařství, která by více přiblížila policii k občanům a nepochybně by tak posílila jejich tolik potřebnou důvěru vůči ní“.⁴⁹ Na výtku O. Osmančíka reagoval policejní prezident Jiří Kolář: „realita je taková, že máme nižší strukturální články policie, obvodní oddělení, pohraniční, referáty cizinecké policie, atd., i ty nižší, jako jsou detašovaná pracoviště nebo služebny, ať už je nazýváme jakkoli. Ty, které mají zajišťovat přímý kontakt nejnižších organizovaných policistů s občany. Ovšem zpracovatel se zastavil na struktuře okres z toho důvodu, že okresní ředitelství je vlastně tím posledním nebo prvním článkem ve struktuře policie, který je schopen univerzálně, podotýkám, reagovat na to, co má policie ve své působnosti. Ty nižší články už nikoli.“⁵⁰

Nicméně nakonec byla alespoň přijata rozsáhlejší novela zákona č. 283/1991 Sb., provedená zákonem č. 60/2001 Sb., která se organizace policie nijak nedotkla. Nový zákon o policii byl tak přijat o pár let později.

SOUČASNÁ ÚPRAVA POLICIE

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon č. 273/2008 Sb.“), přinesl zčásti nový pohled na problematiku policie.⁵¹ Následujícím

⁴⁴ Šlo o paragrafovanou pracovní verzi, který byla již předložena do mezirezortního připomínkového řízení.

⁴⁵ Poměrně rozsáhlý záznam z kolokvia byl publikován ve *Správním právu*. 2000, roč. XXXIII, č. 3, s. 141 a násl.

⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 143, 147 a 156.

⁴⁷ Tamtéž, s. 142.

⁴⁸ Tamtéž, s. 144.

⁴⁹ Tamtéž, s. 150.

⁵⁰ Tamtéž, s. 171.

⁵¹ DZ (Poslanecká sněmovna, 2008, tisk 439) k návrhu mj. uvádí, že nezbytnost nové právní úpravy „vyplývá zejména ze skutečnosti, že zákon č. 283/1991 Sb. [...] přijatý ještě před účinností Ústavy České republiky a vycházející koncepčně z původního zákona o Sboru národní bezpečnosti, je přes četné novely právním předpisem již překonaným“.

zákonem č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky, bylo změněno celkem šedesát zákonů.

Organizace policie, jak byla přijata v původním znění zákona č. 273/2008 Sb., do současné doby prakticky nedoznala změn.⁵² Podle této úpravy je policie podřízena Ministerstvu vnitra (§ 5 odst. 1).⁵³ Policejní prezident odpovídá za činnost policie ministrovi vnitra (§ 5 odst. 3). Policii pak tvoří útvary, jimiž jsou: a) Policejní prezidium České republiky v čele s policejním prezidentem, b) útvary policie s celostátní působností, c) krajská ředitelství policie, d) útvary zřízené v rámci krajského ředitelství (§ 6 odst. 1). Útvary policie s celostátní působností zřizuje na návrh policejního prezidenta ministr vnitra. Útvary policie ustavené v rámci krajského ředitelství zřizuje na návrh ředitele krajského ředitelství policejní prezident (§ 6 odst. 2). Policejní prezidium řídí činnost policie. (§ 6 odst. 3).⁵⁴

B. Vangeli v souvislosti s vytvářením útvarů policie ovšem poukazuje na § 4 odst. 5 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ze kterého vyplývá, že návrh organizační struktury bezpečnostního sboru (tedy i policie) schvaluje nadřízený ředitel bezpečnostního sboru, v daném případě ministr vnitra. Pokouší se pak střet, resp. vztah těchto dvou úprav interpretovat.⁵⁵

Zákon č. 273/2008 Sb. dále stanoví některé základní podrobnosti o krajských ředitelstvích policie. Považují se za organizační složky státu a účetní jednotky, jejich příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtové kapitoly ministerstva. V čele krajského ředitelství policie je krajský ředitel, který je také vedoucím organizační složky státu. Útvary policie zřízené v rámci jeho působnosti jsou vnitřními organizačními jednotkami krajského ředitelství (§ 8 odst. 1). Zřizuje se 14 krajských ředitelství, jejichž názvy, sídla a územní obvody jsou uvedeny v příloze k zákonu č. 273/2008 Sb. Územní obvod krajského ředitelství je shodný s územním obvodem vyššího územního samosprávného celku (§ 8 odst. 2).⁵⁶ Pro úplnost je vhodné uvést, že výjimečně úpravu některých organizačních složek policie obsahují jiné zákony.⁵⁷

⁵² Ponecháváme stranou doplněná ust. § 7a a 7b, která se netýkají samotné organizace, ale nakládání s majetkem mezi organizačními složkami. Nicméně jednu organizační změnu je třeba zmínit, byť se netýká policie z pohledu správního práva. Původní znění zákona č. 273/2008 Sb. totiž relativně podrobně upravovalo specifický útvar Ministerstva vnitra, tzv. Inspekci policie (§103–107), jehož úkolem bylo vyhledávat, odhalovat a prověřovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je policista nebo zaměstnanec policie, a zjišťovat pachatele v rozsahu stanoveném jiným právním předpisem. Zákonem č. 314/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů, byl pak jako náhrada zřízen relativně samostatný kontrolní orgán, který již není součástí Ministerstva vnitra a ustanovení o Inspekci policie (část druhá) byla zrušena.

⁵³ O rozsahu této podřízenosti srov. MATES, P. – SLABÝ, A. – ŠKODA, J. – ŠMERDA, R. – VAVERA, F. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023, s. 49 a násl.

⁵⁴ K tomu podrob. srov. VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 40 a násl.; MATES – SLABÝ – ŠKODA – ŠMERDA – VAVERA, *c. d.*, s. 54 a násl.

⁵⁵ VANGELI, *c. d.*, s. 45 a násl.

⁵⁶ Podrob. ke krajskému ředitelství srov. MATES – SLABÝ – ŠKODA – ŠMERDA – VAVERA, *c. d.*, s. 62 a násl.

⁵⁷ Srov. např. § 161 odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, podle kterého působnost správních orgánů (podle tohoto zákona) vykonávají v rámci policie a) ředitelství služby cizinecké policie a jeho detašovaná pracoviště a b) odbory cizinecké policie. Předchozí úprava byla podrobnější. Rozeznávala: a) ředitelství služby cizinecké policie a jeho dislokovaná pracoviště, kterými jsou inspektoráty cizinecké policie na mezinárodním letišti, b) oblastní ředitelství služby cizinecké policie a jejich dislokovaná pracoviště, kterými jsou 1. inspektoráty cizinecké policie, 2. odbor specializovaných činností.

Oproti předchozí úpravě bylo především upuštěno od dosavadního členění policie na tzv. služby v zákoně a správy policie byly nahrazeny čtrnácti krajskými ředitelstvími policie oproti původním osmi správám policie. Ustanovení § 8 odst. 2 zák. č. 273/2008 Sb., o zřízení krajských ředitelství, podle § 122 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. nabylo účinnosti až dnem 1. 1. 2012, prozatím se vycházelo z přechodného ustanovení § 118 odst. 1 a 2 zákona č. 273/2008 Sb., podle kterého je v policii zřízeno osm krajských ředitelství a ministr vnitra může zřídit 6 nových krajských ředitelství a Ministerstvo vnitra stanoví vyhláškou názvy a sídla krajských ředitelství a jejich obvody.⁵⁸ Podle § 122 odst. 2 zák. č. 273/2008 Sb. pak § 118 odst. 1 a 2 zák. č. 273/2008 Sb. pozbyl platnosti „*uplynutím dne 31. 12. 2011*“ a soustavu krajských ředitelství nyní obsahuje příloha k zákonu č. 273/2008 Sb.

V podstatě tak novou úpravou organizace došlo především k transformaci stávajících 8 krajských správ v krajská ředitelství a postupně přibýlo 6 nových krajských ředitelství, policejních úřadů s omezenou územní působností. Původní správy policie podle předchozího zákona sice představovaly policejní útvary působící na území kraje podle zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, nicméně územní obvody stávajících krajských ředitelství již odpovídaly (a odpovídají) jednotlivým vyšším územním samosprávným celkům (někdy také označovaným jako „kraje“).⁵⁹ Zdá se tedy, že – na rozdíl od předchozí regulace – jde z hlediska dekoncentrace působnosti a pravomocí o soustavu jednostupňovou, kdy nadřízeným orgánem s celostátní působností je Policejní prezidium.

Policejní útvary s celostátní územní působností jsou bez dalšího v zákoně č. 273/2008 Sb. toliko zmíněny. Jejich počet, struktura či jen názvy se mohou měnit (a občas také mění). Kromě údaje, že policejní prezident je v čele Policejního prezidia (České republiky), zákon č. 273/2008 Sb. nic bližšího nestanoví.

Jak je zřejmé, ze zákonné úpravy organizační struktury policie byla vypuštěna ustanovení o tzv. službách policie, což považujeme za vcelku rozumné. Především – jak vyplývá i z předchozího historického přehledu – se poměrně často výčet a označení služeb měnil, což vždy v minulosti vyžadovalo změnu zákona. Navíc se označení „služba“ v rámci organizace policie používá (a nadále používá) nejednotně, což může mást. Především se tak přímo nazývají (a nazývaly i v minulosti) některé útvary s celostátní územní působností.⁶⁰ Jinak se toto „organizační“ označení nevztahovalo (a nevztahuje) na skutečné organizační složky, ale jde o „funkční“ či horizontální členění (obor) činnosti, resp. jde o jakési vymezení oblasti určitých specifických policejních činností, jejichž výkon byl zpravidla přiřazen konkrétnímu organizačnímu útvaru policie (byť v rámci tohoto útvaru třeba existuje relativně autonomní odbor).⁶¹ Výjimkou není ani

⁵⁸ Ministerstvo vnitra vyhláškou č. 443/2008 Sb., kterou se stanoví názvy, sídla a územní obvody krajských ředitelství policie České republiky, provedlo podrobnější úpravu. Vyhláška č. 443/2008 Sb. byla k 1. 1. 2010 nahrazena vyhláškou č. 407/2009 Sb., o stanovení názvů, sídel a územních obvodů krajských ředitelství Policie České republiky, která pozbyla platnosti dnem 31. 12. 2011.

⁵⁹ V současné době jde o úpravu, která je v souladu s novým územně správním členění státu, provedeným zákonem č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu.

⁶⁰ V současnosti např. Letecká služba nebo Pyrotechnická služba.

⁶¹ Např. služba kriminální policie a vyšetřování, služba pořádkové policie, služba dopravní policie atd. Existují i jiné pokusy o definování služeb policie. Např. M. Mazel svého času uvedl: „*Policejní služba byla vlastně odborná linie pro metodické řízení a ve většině případů byla do zákona vkonstruována proto, že*

kombinace názvu útvaru, včetně připojení názvu příslušné služby.⁶² Někteří autoři zřejmě proto rozlišují tzv. institucionalizované a neinstitucionalizované služby policie.⁶³

Důvodová zpráva k návrhu zákona konstatuje, že zákon nestanoví podrobnou organizaci policie, ale pouze její základní prvky, což navrhovatel odůvodňuje tím, že „*podrobnější organizační uspořádání policie se totiž v čase může měnit podle vývoje bezpečnostní organizace, dílčí změny organizačního uspořádání jsou legitimní součástí řízení jakékoliv organizace a měly by být v rukou odpovědných funkcionářů*“.⁶⁴

Z hlediska přístupu k podrobnějším informacím o Policejním prezidiu, útvarech s celostátní působností a krajských ředitelstvích policie postačuje vyhledat webovou stránku policie a podrobnější (organizační) údaje jsou k dispozici. U útvarů s celostátní působností lze nalézt zpravidla stručnou charakteristiku, někdy i nástin historického vývoje.⁶⁵

Organizační strukturu krajského ředitelství policie, včetně „nižších“ organizačních složek již zákon č. 273/2008 Sb. neřeší. Ostatně – jak je naznačeno v DZ – je to především věcí jednotlivých krajských ředitelství policie, resp. jejich ředitelů, situace v každém vyšším územním samosprávném celku může být poněkud odlišná. Zpravidla je však samotné krajské ředitelství policie členěno na kancelář ředitele krajského ředitelství a jednotlivé odbory, někdy dále členěné na oddělení. Nižší organizační složky představují útvary s územně vymezenou působností, tzv. územní odbory krajského ředitelství policie, zpravidla transformované z (původních) okresních ředitelství, zřizovaných na základě předchozí zákonné úpravy.⁶⁶ Nicméně pokud si vyhledáme webovou stránku příslušného krajského ředitelství policie, nalezneme zde nejen údaje o jeho podrobnější organizaci, ale také data o nižších organizačních složkách.⁶⁷

Je si třeba povšimnout, že zákon č. 273/2008 Sb. *explicitě* uvádí: 1/ útvary zřízené v rámci krajského ředitelství zřizuje na návrh ředitele krajského ředitelství policie policejní prezident (§ 6 odst. 2), 2/ útvary zřízené v rámci působnosti krajského ředitele jsou vnitřními organizačními jednotkami krajského ředitelství (§ 8 odst. 1). Z dikce je zřejmé, že jde o dva druhy útvarů policie. Prvními jsou stávající územní odbory krajské-

---

s příslušností k jednotlivým odbornostem zákon spojoval určitá oprávnění.“ (Kolokvium k otázkám policejního práva. *Správní právo*. 2000, roč. XXXIII, č. 3, s. 144). Jinou definici uvádí M. Šteinhach: „*Službou je vymezený okruh činností spojených věcnou souvislostí, nikoliv nutně organizačním uspořádáním.*“ (ŠTEINBACH, c. d., s. 37).

⁶² Např. Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování, Expozitura Brno.

⁶³ Podrob. srov. VANGELI, c. d., s. 40 a násl.

⁶⁴ Podobně B. Vangeli uvádí, že „*organizační struktura je jedním z nástrojů řízení jakékoliv organizace a neměla by být stanovena příliš pevně, aby nebránila pružnému reagování na vývoj situace*“ (VANGELI, c. d., s. 40).

⁶⁵ Zřejmě to souvisí i úpravou v zákoně č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, kde je od počátku obsaženo ustanovení ukládající povinným subjektům zveřejňovat informace o popisu organizační struktury (§ 5 odst. 1 písm. b/). Nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací, obsahuje pro policii jen zcela marginální výluku (příloha č. 8, bod 13).

⁶⁶ Ani zákon č. 283/1991 Sb. ovšem bližší organizaci policie – tedy ani okresní ředitelství – neupravoval. To-liko stanovil: Policii tvoří Policejní prezidium České republiky, útvary s působností na celém území České republiky a útvary s územně vymezenou působností. Útvary policie zřizuje ministr na návrh policejního prezidenta (§ 3 odst. 2). Bližší úpravu organizace policie, zejména řízení útvarů a služeb policie, součinnost mezi nimi a způsob jejich hospodářského zabezpečení stanoví na návrh policejního prezidenta ministr (§ 3 odst. 8).

⁶⁷ Ke krajskému ředitelství podrob. srov. též VANGELI, c. d., s. 43 a násl.

ho ředitelství policie,⁶⁸ které zřizuje na návrh krajského ředitele policie policejní prezident. Jiný způsob zřizování je stanoven pro „vnitřní organizační jednotky“ krajského ředitelství (tj. pro obvodní oddělení policie, policejní stanice apod.) – jejich ustavení je v (autonomní) působnosti krajského ředitele policie. Jak uvádí i odborná literatura, z organizačního hlediska jde ve skutečnosti o samostatné útvary, které netvoří součásti krajského ředitelství policie, ale jsou mu podřízeny.⁶⁹

Pro konkrétnější představu si podrobněji popíšeme organizaci jednoho krajského ředitelství policie, a to Olomouckého kraje. Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje je v základu členěno na Kanceláře ředitele krajského ředitelství, Odbor vnitřní kontroly, Odbor personální, Odbor služební přípravy, Odbor cizinecké policie, Odbor služby dopravní policie, Odbor služby pořádkové policie, Odbor služby pro zbraně a bezpečnostní materiál, Odbor hospodářské kriminality, Odbor obecné kriminality, Odbor technické ochrany, Ekonomický odbor, Odbor informačních a komunikačních technologií, Odbor rozpočtu a účetnictví, Odbor specializovaných činností, Odbor správy majetku a Odbor veřejných zakázek. Jednotlivé útvary jsou zpravidla členěny na oddělení.

Pokud jde o vymezení útvarů s územně vymezenou působností „nižšího stupně“, jsou jimi územní odbor Olomouc,⁷⁰ územní odbor Jeseník,⁷¹ územní odbor Přerov,⁷² územní odbor Prostějov⁷³ a územní odbor Šumperk.⁷⁴

ZÁVĚR

Po období lidově demokratického a socialistického státu, kdy se organizace (i činnost) policie (označované jako bezpečnost) elasticky přizpůsobovala potřebám daných režimů, má současná státní policie především sloužit občanům a při zasahování do jejich práv je limitována principy právního státu.⁷⁵

V souvislosti s probíranou aktuální organizací státní policie se mohou objevovat některé zajímavé otázky. Především posouzení, zda některé organizační složky policie mají charakter (samostatných) správních úřadů podle čl. 79 odst. 1 Ústavy. Máme na mysli zejména územní odbory krajských ředitelství policie a útvary policie s celostátní

⁶⁸ Podle B. Vangelio sem spadají i obvodní a městská ředitelství policie (VANGELI, *c. d.*, s. 44 a násl.).

⁶⁹ ŠTEINBACH, M. in: ŠTEINBACH, M. – ŠLESINGER, R. – ZIMMERMANN, M. – BÍLEK, M. – HLAVÁČOVÁ, K. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 11.

⁷⁰ Podřízené složky jsou Obvodní oddělení: Olomouc I, II, III, IV, Litovel, Šterberk, Uničov, V. Bystřice. Policejní stanice: Lutín, Moravský Beroun, Dopravní inspektorát Olomouc.

⁷¹ Podřízené složky jsou Obvodní oddělení: Jeseník, Žulová, Zlaté Hory. Dopravní inspektorát: Jeseník.

⁷² Podřízené složky jsou Obvodní oddělení: Přerov I, II, Hranice, Kojetín, Lipník nad Bečvou. Dopravní inspektorát: Přerov.

⁷³ Zde si uvedme (jako příklad) také členění podle služeb policie: 1. pořádková policie: obvodní oddělení Prostějov (město), obvodní oddělení Prostějov II., obvodní oddělení Konice, obvodní oddělení Němčice nad Hanou, obvodní oddělení Plumov. 2. dopravní policie: dopravní inspektorát (má povahu oddělení). 3. služba kriminální policie a vyšetřování (tzv. okresní kriminálka): oddělení obecné kriminality, oddělení hospodářské kriminality, oddělení analytiky, skupina kriminalistické techniky.

⁷⁴ Podřízené složky jsou Obvodní oddělení: Šumperk, Hanušovice, Mohelnice, Velké Losiny, Zábřeh na Moravě. Dopravní inspektorát: Šumperk.

⁷⁵ Srov. § 2 zákona č. 273/2008 Sb. a čl. 2 odst. 3 Ústavy.

působností. Zde však na podrobnou analýzu již není dostatek prostoru, proto se dané problematice věnujeme jinde.⁷⁶

Můžeme pak uzavřít, že organizace policie se nemusí jevit jako dostatečně transparentní, i když lze na internetu např. dohledat i údaje o nižších organizačních složkách jednotlivých krajských ředitelství. Jde však spíše o to, že zásadní organizační změny může provádět jak ministr vnitra, tak i policejní ředitel vnitřním opatřením, které obvykle není ani zveřejňováno.⁷⁷

Jisté pochybnosti lze vznést i k současné koncepci organizace policie, tj. zřízení 14 policejních ředitelství, namísto dřívějšího systému 8 krajských správ a 74 okresních ředitelství. Původní přizpůsobení organizace státní policie územně samosprávnému členění (a po vydání zákona č. 51/2020 Sb., o územně správním členění státu, již i územně správním členění státu) může vzbuzovat obavy, zda nedojde k „nevhodnému“ napojení na orgány vyššího územního samosprávného celku; v extrémním případě by mohlo vzniknout „čtrnáct policií“, kde centrální řízení může být významně oslabeno. V tomto směru považujeme za vhodnější systém, který zcela nekopíruje územní členění státu (zejména na vyšší úrovni).

prof. JUDr. Vladimír Sládeček, DrSc.
Právnická fakulta Univerzity Karlovy
sladecek@prf.cuni.cz
ORCID: 0000-0002-9474-4777

---

⁷⁶ SLÁDEČEK, V. Správní úřad podle čl. 79 odst. 1 Ústavy? In: BENÁK, J. – FILIP, J. – ŠÍMÍČEK, V. (eds.). *Pocta Janu Svatoňovi k 70. narozeninám*. Brno: Masarykova univerzita, 2022, s. 285 a násl. Trochu jiný pohled srov. též RAJCHL, J. Výhrada zákona pro zřízení správního úřadu a stanovení jeho působnosti. In: KUDRNA, J. (ed.). *Ústava v kontextu společenských změn: k 30. výročí jejího přijetí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 217 a násl.

⁷⁷ Srov. např. závazný pokyn policejního prezidenta č. 137/2009, o organizaci Policie České republiky. B. Vangeli uvádí, že policejní prezident může „interním aktem zmocnit i nižší funkcionáře ke stanovování organizační struktury organizačních součástí v jejich působnosti“ (VANGELI, c. d., s. 40).